

Ochrana přírody v ČR

Ing. Jiří Franc

Z historie

- Ochrana přírody se v českých zemích **datuje od začátku 19. století** jako **snaha zabránit rozsáhlému plošnému využívání přírodních zdrojů**.
- **Původně to byla konzervace částí přírody formou vyhlášení rezervací, s vyloučením hospodaření a často i přístupu člověka.**
- **Nejstarší rezervace v českých zemích:**
 - **Žofínský prales** - vyhlášen 1838 na panství Buquoyů (dnes 102 ha) – nejstarší rezervace v pevninské Evropě
 - **prales Hojná voda** - vyhlášen 1838 na panství Buquoyů (dnes 10 ha)
 - **Boubínský prales** - vyhlášen 1858 na panství Schwarzenbergů (dnes 860 ha)

- V roce 1956 byl schválen **první zákon na ochranu přírody, 40/1956 Sb.**
- Zákon byl **velice stručný** a měl spíš deklarativní (vyhlašovací) charakter.
- **Omezoval většinou občany a v podstatě vůbec velké podniky**
= omezování průmyslu a zemědělství nebylo v zájmu tehdejšího režimu.

Současnost ochrany přírody v ČR

- Česká národní rada přijala nový **Zákon o ochraně přírody a krajiny** ještě v době Československé federace, byl vyhlášen pod číslem [114/1992 Sb.](#)
- ***Účelem zákona** je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.*

- Zákon č. 114/1992 Sb. má 9 částí:
 - 1) **úvodní ustanovení**
 - 2) **obecná ochrana přírody a krajiny**
 - 3) **zvláště chráněná území**
 - 4) **NATURA 2000**
 - 5) **památné stromy, zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů**
 - 6) **omezení vlastnických práv, finanční příspěvky na ochranu přírody, přístup do krajiny, účast veřejnosti a právo na informace v ochraně přírody**
 - 7) **orgány státní správy v ochraně přírody**
 - 8) **odpovědnost v o oblasti ochrany přírody (přestupky, pokuty, ...)**
 - 9) **ustanovení společná, přechodná a závěrečná (např. účinnost zákona)**

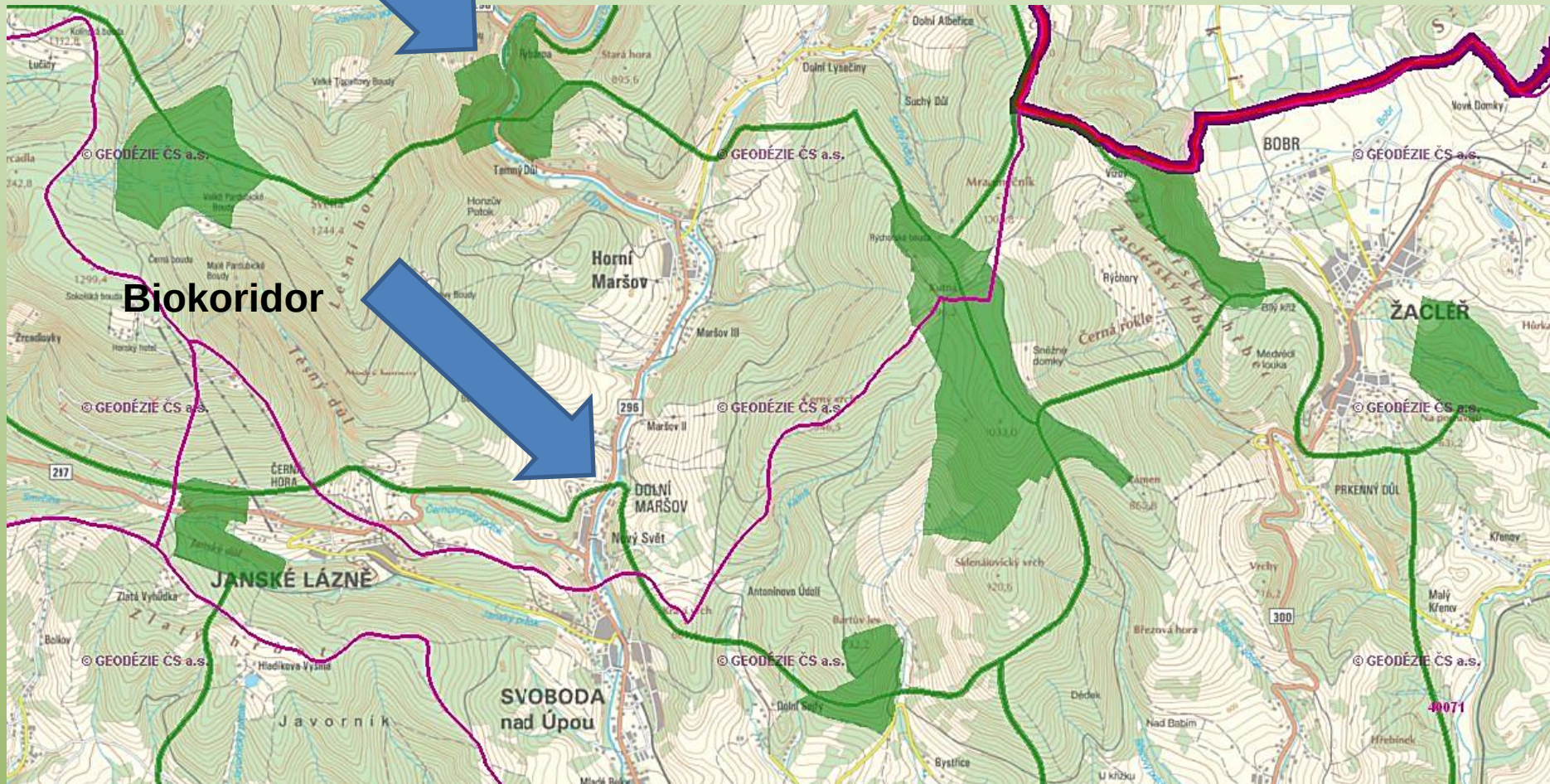
- **Některá jeho ustanovení mohou být v kolizi s Listinou základních práv a svobod.**
- **Zákon totiž výrazně omezuje například vlastnická práva.**
- **Ústavní soud vyhlásil 20. července 2010 nález, jímž zamítl návrh na zrušení § 68, odst. 3 a 4 zákona č. 114/1992 Sb., ale při tom potvrdil názor předkladatelů návrhu, že napadená ustanovení zákona jsou formulována příliš nekonkrétně a široce, a doporučil, aby byla změněna při některé z budoucích úprav zákona.**

- (3) *Orgány ochrany přírody jsou oprávněny provádět samy či prostřednictvím jiného zásahy ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí podle odstavce 1, neučiní-li tak k výzvě orgánu ochrany přírody vlastník či nájemce pozemku sám, zejména pokud jde o ochranu zvláště chráněných částí přírody a významných krajinných prvků.*
- (4) *Vlastníci a nájemci dotčených pozemků jsou povinni **strpět provádění zásahů** podle odstavce 3 a **umožnit** osobám, které je zajišťují, **vstup na pozemky**. Orgán ochrany přírody je povinen **předem vyrozumět** vlastníky či nájemce **o rozsahu a době zásahu**. **Za případné škody** vzniklé vlastníkům či nájemcům pozemků v souvislosti s těmito zásahy **odpovídá orgán ochrany přírody**, který zásahy nařídil ...*

Část první – úvodní ustanovení

- Obsahuje již citovaný účel zákona a vymezení důležitých pojmů z nichž vybírám:
 - ÚSES (územní systém ekologické stability) = je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu.
 - ÚSES tvoří biocentra propojená biokoridory a interakční prvky (např. zeleň podél komunikací)
 - Rozlišuje se:
 - místní
 - regionální
 - nadregionální systém ekologické stability

- **Příklady nadregionálních biocenter [v Královéhradeckém kraji:](#)**
 - **Žehuňská obora** – dubové porosty, suché trávníky, vlhké louky
 - **Lodín** (u Nechanic) – komplex listnatých lesů a luk
 - **Vysoké Chvojno** – luční porosty podél Orlice
 - **Les Království** – komplex bučin a borových lesů
 - **Adršpašské skály** – bučiny, borové lesy
 - **Prameny Úpy** – bučiny, horské louky, rašeliniště
 - **Sedloňovský vrch** (Orlické hory) - bučiny, horské louky, rašeliniště
 - **Peklo** (Orlické hory) – bučiny

- Významný krajinný prvek - ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její **typický vzhled** nebo **přispívá k udržení její stability**.
- V ČR je registrováno **5600** významných krajinných prvků.
- Významnými krajinnými prvky jsou:
 - lesy
 - rašeliniště
 - vodní toky
 - rybníky
 - jezera
 - skalní útvary
 - ...
 - ...
 - cenné parky a zahrady

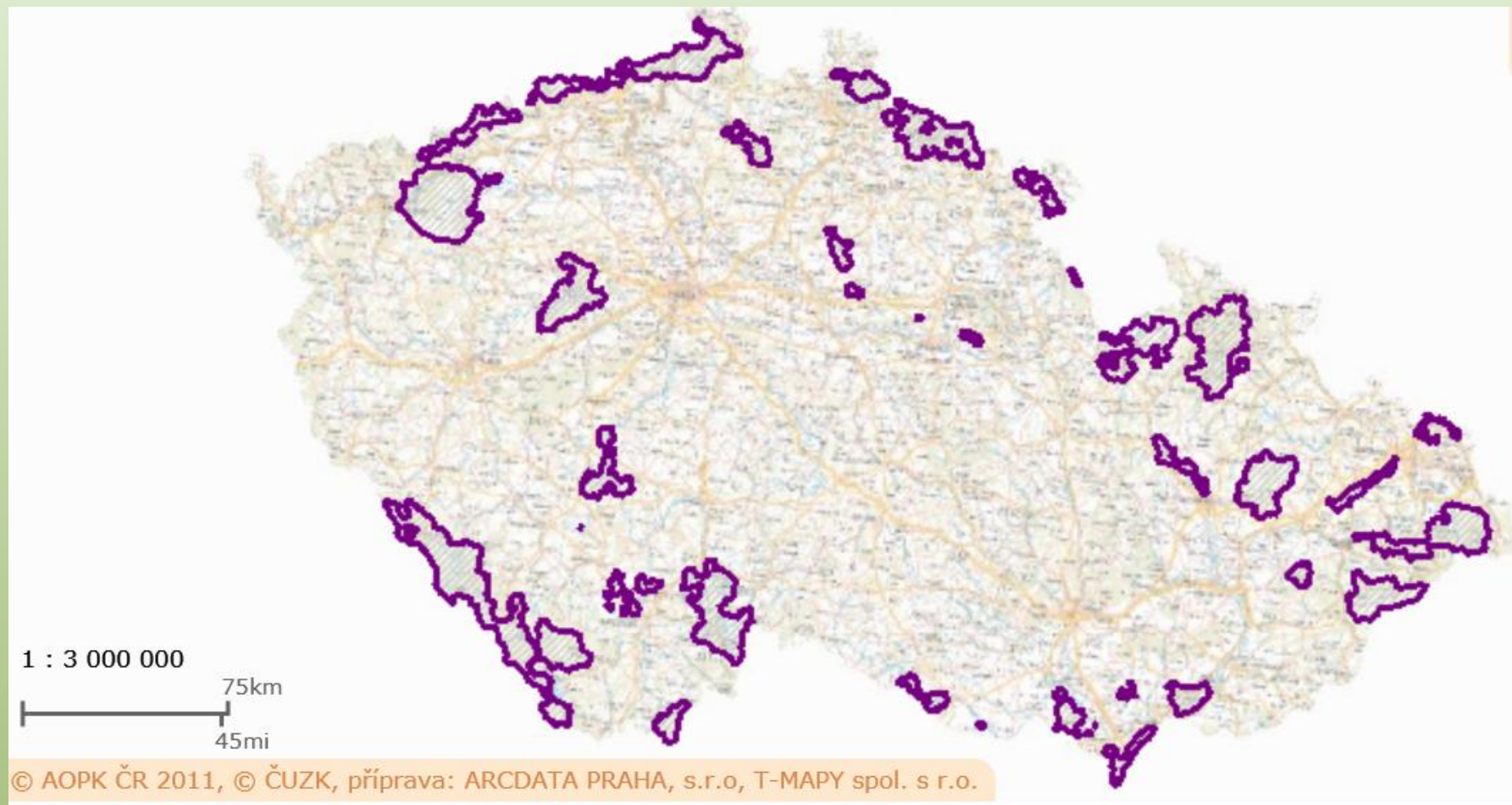
Významné krajinné prvky na území Dvora Králové nad Labem

- **Zvláště chráněná část přírody** - velmi významná nebo jedinečná část živé či neživé přírody.
- Může jí být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost, vyhlášený ke zvláštní ochraně státním orgánem.
- **Dřevina rostoucí mimo les** – je strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond.
- **Biotop** - biotop je soubor veškerých neživých a živých činitelů, které ve vzájemném působení vytvářejí životní prostředí určitého jedince, druhu, populace, společenstva.

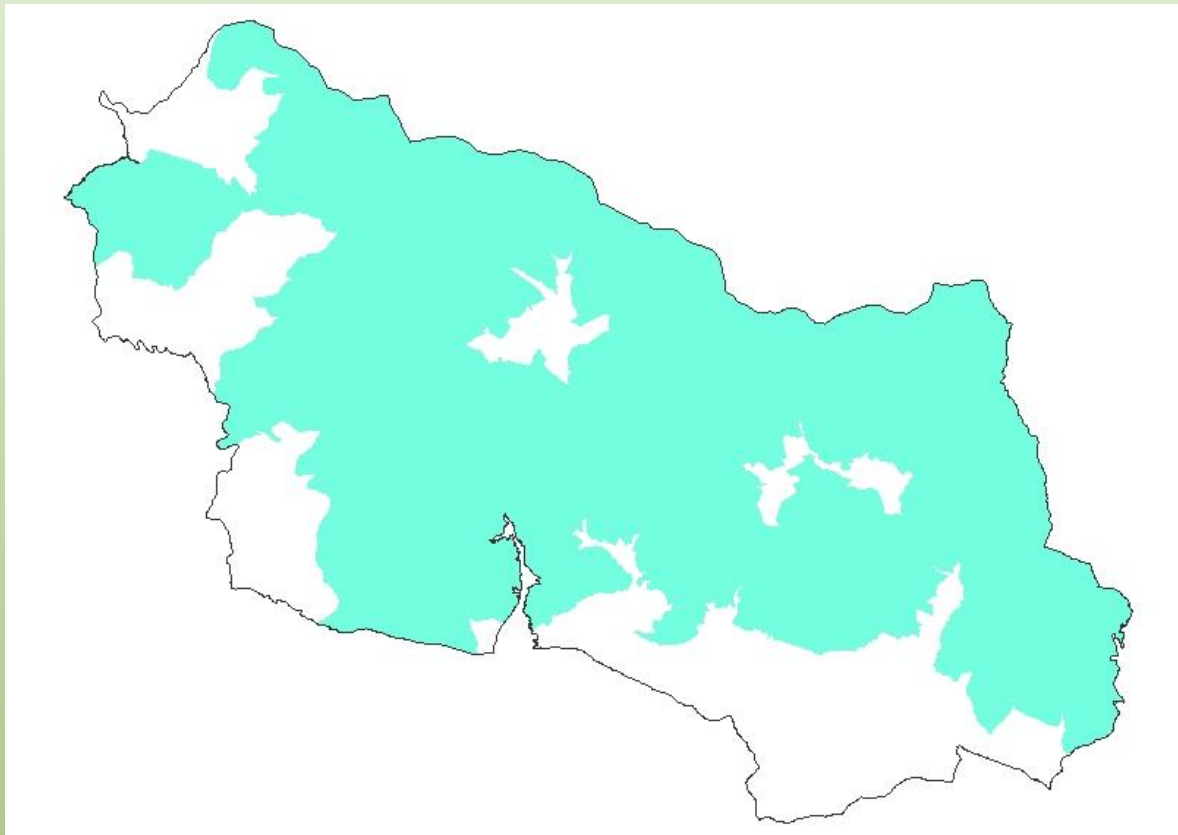
- **Krajina** - část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem (tvarem terénu), tvořená souborem funkčně **propojených** ekosystémů a civilizačními prvky.
- **Přírodní stanoviště v zájmu Evropských společenství** – („evropská stanoviště“) jsou přírodní stanoviště na evropském území členských států Evropských společenství:
 - jsou ohroženy vymizením ve svém přirozeném areálu rozšíření
 - nebo mají malý přirozený areál rozšíření
- **Druhy v zájmu Evropských společenství** („evropsky významné druhy“) jsou druhy na evropském území členských států Evropských společenství, které jsou **ohrožené, zranitelné, vzácné** nebo **endemické**.

- **Natura 2000** je evropská soustava chráněných území, která umožňuje zachovat typy **evropských stanovišť** a **evropsky významné druhy**.
- Na území ČR je Natura 2000 tvořena:
 - [ptačími oblastmi](#) (PO)
 - [evropsky významnými lokalitami](#) (EVL)

[ZPĚT](#)

Ptačí oblasti v ČR - Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) spolupráci s Českou společností ornitologickou (ČSO) navrhla v roce 2002 vyhlásit 41 ptačích oblastí. Do roku 2012 jich bylo **vládou ČR zatím vyhlášeno 38**.

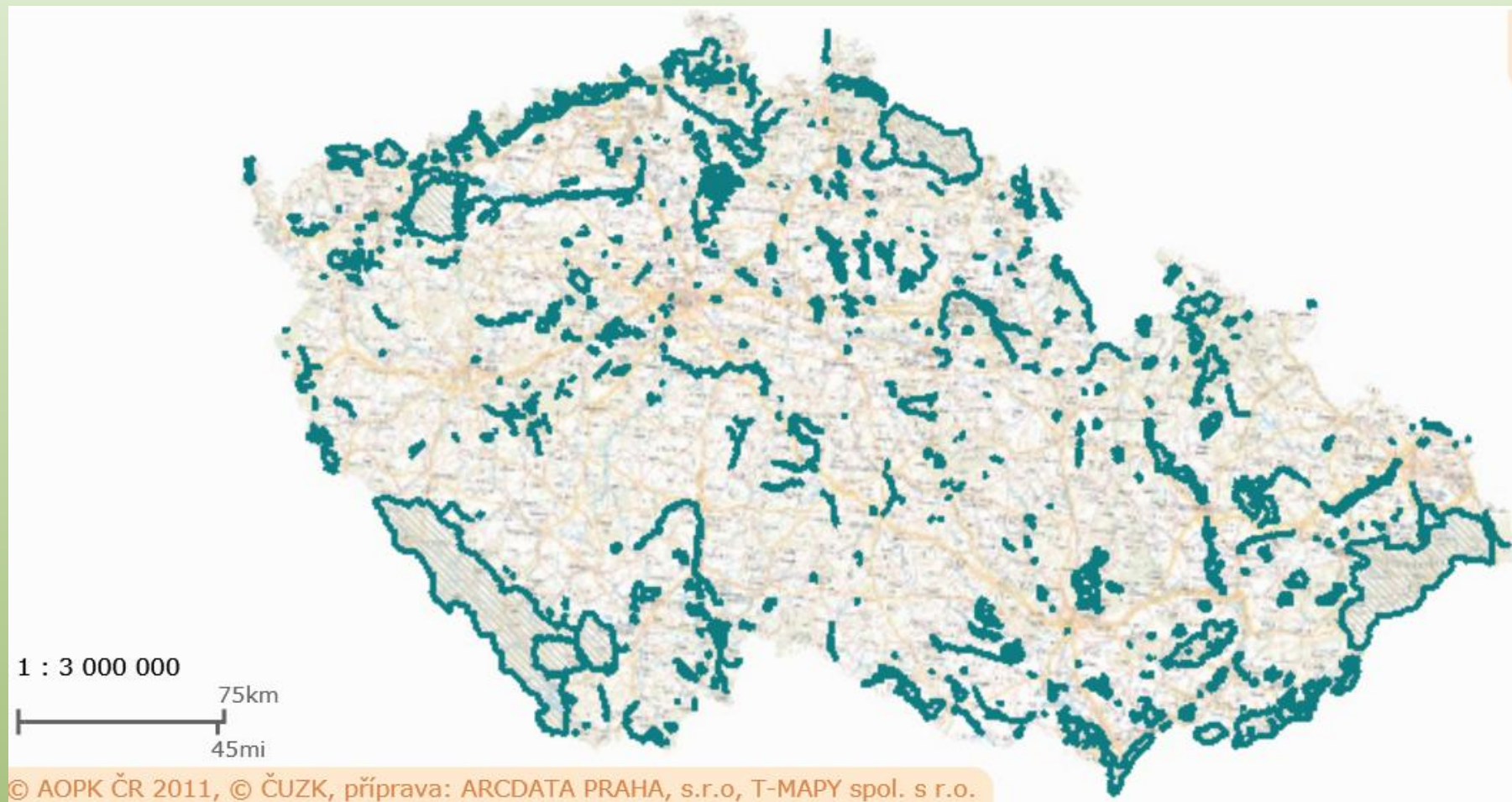
Ptačí oblast Krkonoše (modře) - pokrývá celé území KRNAP a část jeho ochranného pásma v podhůří. Plocha cca 41 000 ha, z čehož je 67% lesa.

Předmětem ochrany je zde 7 druhů - čáp černý, tetřívka obecná, chřástal polní, sýc rousný, datel černý, slavík modráček tundrový a lejsek malý.

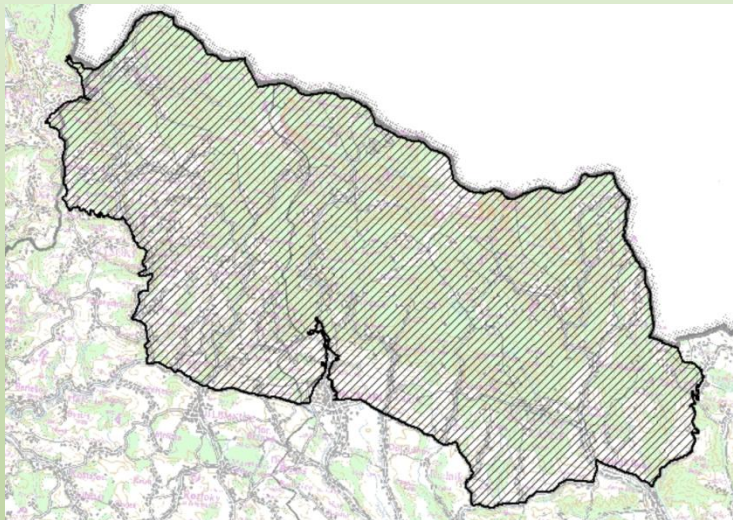

1. řada - čáp černý, tetřívek obecný, chřástal polní.

2. řada - sýc rousný, datel černý, slavík modráček tundrový a lejsek malý.

Evropsky významné lokality (EVL) v ČR – v současné době je u nás 1082 EVL.
V rámci těchto lokalit jsou chráněny **evropsky významná stanoviště** a **evropsky významné druhy**.

Evropsky významná lokalita Krkonoše. Předmětem ochrany je zde celkem 21 typů přírodních stanovišť, čtyři druhy rostlin a jeden druh živočicha. Z evropsky významných rostlin je to endemický zvonek český, všivec krkonošský pravý, svízel sudetský a hořeček český, mezi živočichy pak vranka obecná.

Část druhá – obecná ochrana přírody

- **Všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchytém, který vede nebo by mohl vést k:**
 - ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci
 - k narušení rozmnožovacích schopností druhů
 - zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí
- Při porušení těchto podmínek ochrany je **orgán ochrany přírody oprávněn zakázat nebo omezit rušivou činnost.**
- Ochrana druhů se **nevztahuje na zásahy při hubení rostlin a živočichů** upravené zvláštními předpisy.

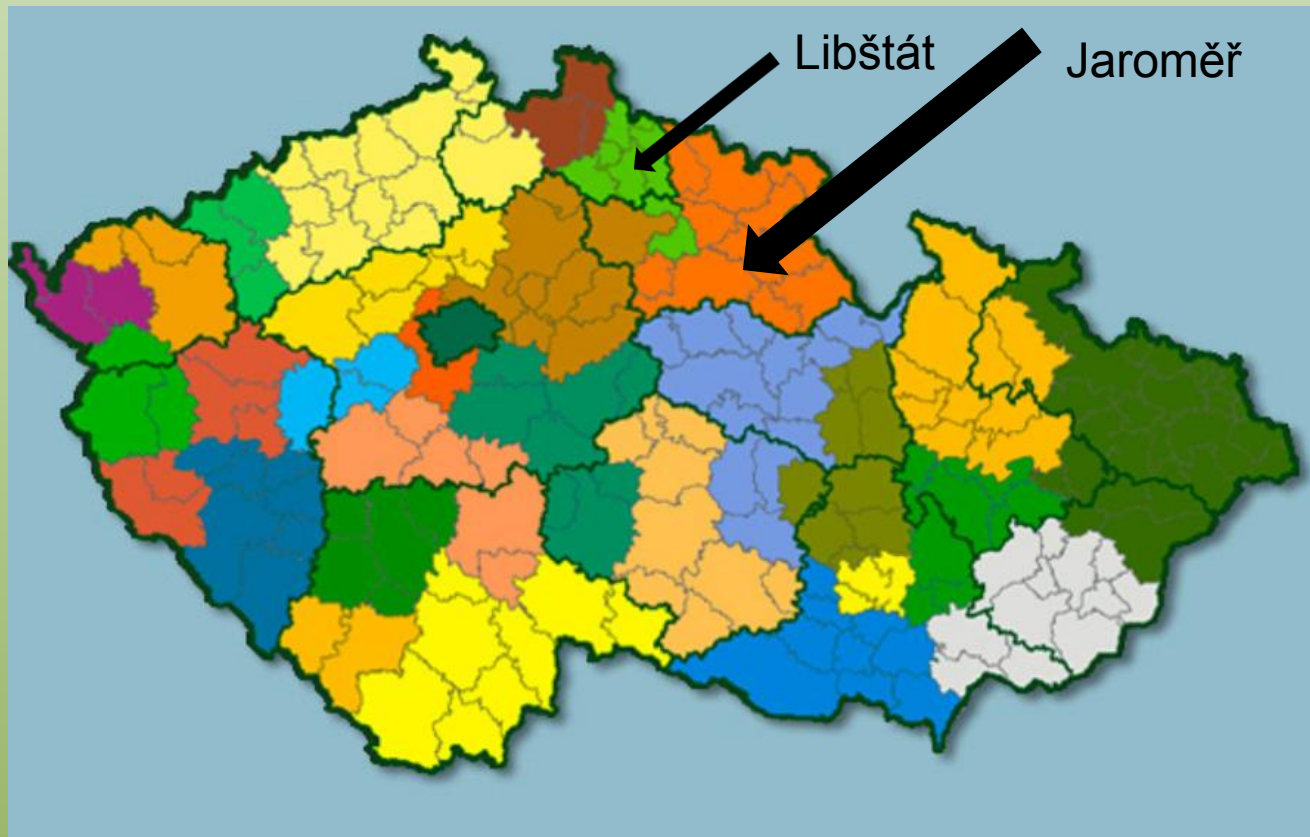
Bolševník velkolepý zavlečený k nám z Kavkazu je až 5m rostlina, která se rychle šíří a nejen, že potlačuje všechno ostatní kolem sebe, ale způsobuje i těžké alergické reakce na kůži.

- **Fyzické a právnické osoby** jsou povinny při provádění zemědělských, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě a energetice postupovat tak:
 - aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů
 - ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky
- **Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu** rostliny či živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody
- Neplatí to pro nepůvodní druhy rostlin, pokud se hospodaří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo lesních hospodářských osnov (např. douglaska, jedle obrovská, ...)

- **Záměrné rozšiřování křížence** druhů rostlin či živočichů do krajiny je možné **jen s povolením orgánů ochrany přírody**.
- **Vývoz a dovoz ohrožených rostlin a živočichů chráněných mezinárodními úmluvami**, kterými je Česká republika vázána **povoluje orgán ochrany přírody**.
- *Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (**CITES**) byla sjednána v roce 1973.*

- Každý, kdo se ujal živočicha neschopného v důsledku zranění, nemoci nebo jiných okolností dočasně nebo trvale přežít ve volné přírodě, zajistí jeho **nezbytné ošetření**, nebo ho za tímto účelem předá provozovateli [záchranné stanice](#).

Národní síť záchranných stanic pro živočichy.

- **Dřeviny jsou chráněny před poškozováním a ničením, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější.**
- **Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků.**
- **Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li dále stanoveno jinak.**

- **Povolení není třeba** ke kácení dřevin z důvodů pěstebních (obnova porostů, výchova porostů), **při údržbě břehových porostů při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu** zařízení elektrizační a plynárenské soustavy.
- **Povolení není třeba** ke kácení dřevin, **je-li** jejich stavem zřejmě a bezprostředně **ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu**. Ten, kdo provede takové kácení, **oznámí je orgánu ochrany přírody do 15 dnů** od provedení kácení.
- Orgán ochrany přírody může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin **uložit žadateli přiměřenou náhradní výsadbu** ke kompenzaci ekologické újmy vzniklé pokácením dřevin. Současně může **uložit následnou péči o dřeviny** na dobu max. pěti let.

- **Ochrana jeskyní** - ničit, poškozovat nebo upravovat jeskyně nebo jinak měnit jejich dochovaný stav je zakázáno.
- **Ochrana paleontologických nálezů** – problém např. velkých stavebních prací. Vlastník pozemku musí umožnit výzkum po dobu max. 8 dnů od nálezu.

- **Zásahy do krajinného rázu**, zejména **umísťování a povolování staveb**, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

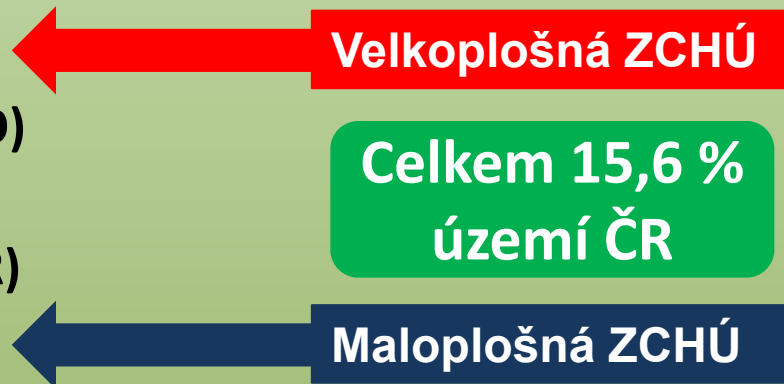

Část třetí – zvláště chráněná území

- Území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná lze vyhlásit za zvláště chráněná.

- Kategorie zvláště chráněných území jsou:

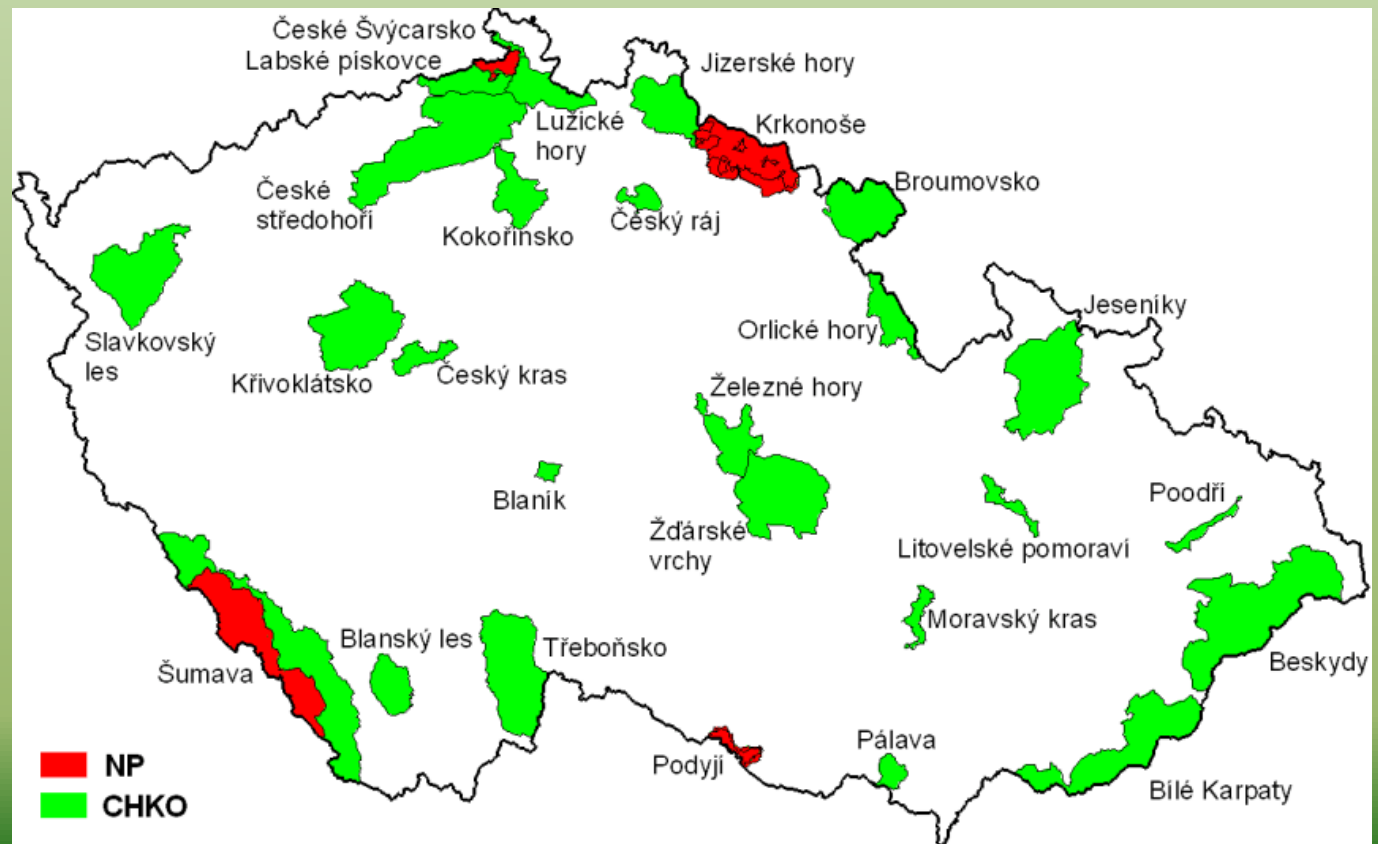
- národní parky (NP)
- chráněné krajinné oblasti (CHKO)
- národní přírodní rezervace (NPR)
- přírodní rezervace (PR)
- národní přírodní památky (NPP)
- přírodní památky (PP)

- Národní parky – v ČR zřízeny čtyři NP = cca 1,5% území státu.
- Území **jedinečné v národním nebo mezinárodním měřítku**.
 - NP se vyhláší zákonem.
 - Území NP se člení zpravidla do tří zón ochrany.
 - Nejprísnejší režim ochrany se stanoví pro první zónu.

- **KRNAP** vyhlášen r. 1963 (36 000 ha)
- **NP Šumava** vyhlášen r. 1991 (69 000 ha)
- **NP Podyjí** vyhlášen r. 1991 (6300 ha)
- **NP České Švýcarsko** vyhlášen r. 2000 (7900 ha)

- Chráněné krajinné oblasti – v ČR je 25 CHKO = cca 13% rozlohy státu.
- Území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristickým reliéfem a významným podílem přirozených ekosystémů lesa a trvalých travních porostů.
- **Správy CHKO** sdružuje – Agentura ochrany přírody a krajiny se sídlem v Praze.

- **Maloplošná zvláště chráněná území** – na území ČR je 1971 maloplošných ZCHÚ = cca 1,1% plochy státu.
- Slouží k ochraně zvláště cenných lokalit a mohou být zřizována i v rámci velkoplošných chráněných území.

- **Přírodní rezervace Vřešťovská bažantnice – k. ú. Velký Vřešťov**
- 28 ha, vyhlášeno r. 1949
- Přírodní rezervace byla původně zřízena k ochraně **staré lužní doubravy s bohatým bylinným podrostem**. Přirozené složení lesních porostů však poskytuje **vhodný biotop i řadě obratlovců a i bezobratlých**.

- **Přírodní památka Slunečná stráň – k. ú. Svoboda n. Ú.**
- 14,91 ha, vyhlášeno r. 1995
- Předmětem ochrany je **rozsáhlý komplex slatinných a rašelinných luk s bohatou květenou.**

- K označení NP, CHKO, NPR a NPP se užívá **velkého státního znaku** České republiky.
- Na označení PR a PP se užívá **malého státního znaku** České republiky.

Část čtvrtá – NATURA 2000

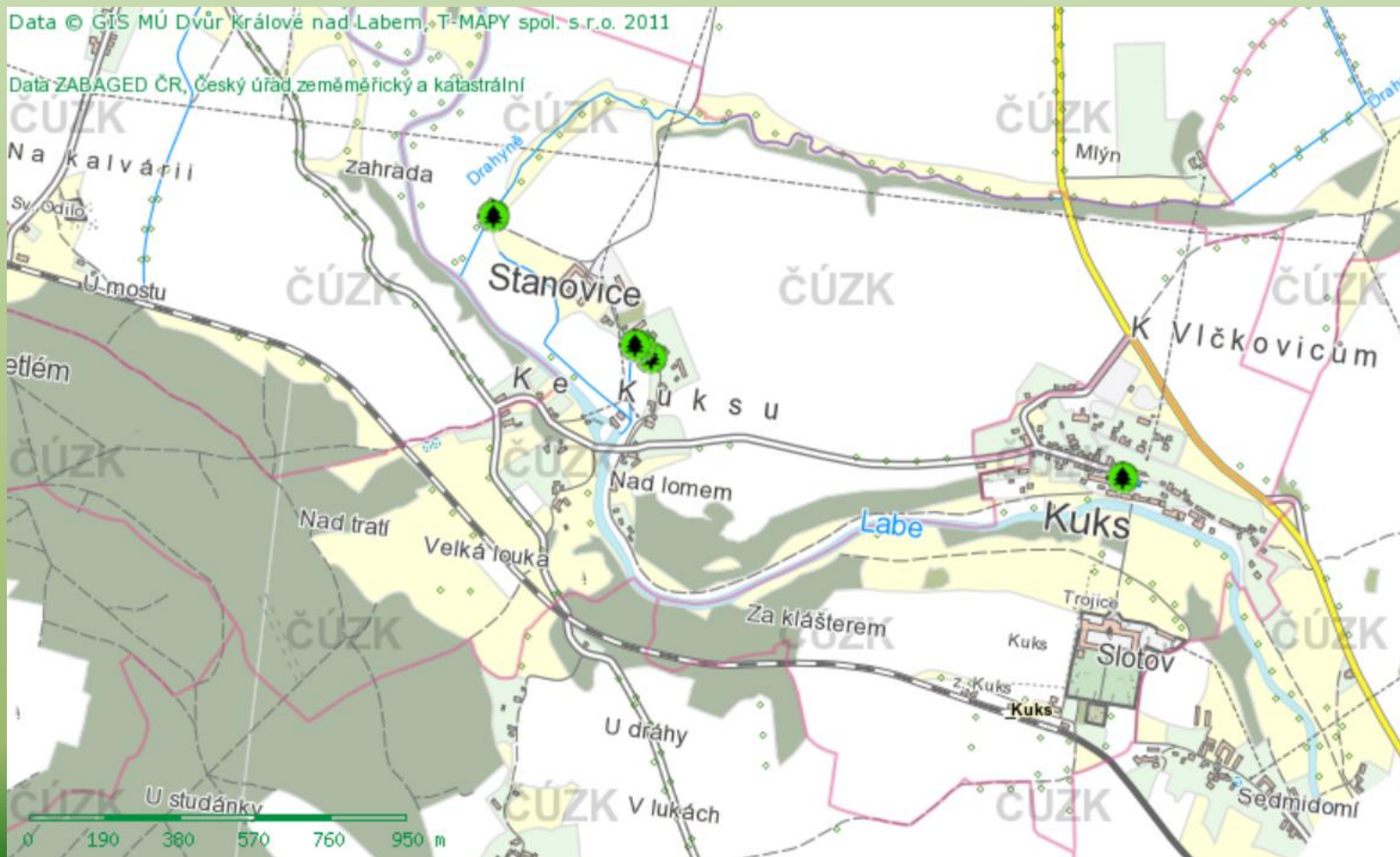
- [Viz předchozí](#)

Část pátá – PAMÁTNÉ STROMY, ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÉ DRUHY ROSTLIN, ŽIVOČICHŮ A NEROSTŮ

- **Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za [památné stromy](#).**
- **Památné stromy je zakázáno poškozovat a jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil.**
- **Každý takový strom má základní ochranné pásmo tvaru kruhu o poloměru 10 x průměru kmene ve výši 130 cm nad zemí.**
- **V tomto pásmu není dovolena žádná pro strom škodlivá činnost.**
- **Památné stromy jsou [evidovány v ústředním seznamu](#).**

- **Záměr na vyhlášení památných stromů projedná orgán ochrany přírody s vlastníky těchto stromů a orgány státní správy dotčenými podle zvláštních předpisů.**

- 6 dubů letních (*Quercus robur*)
- lokalita: Stanovice u Kuksu
- obvod kmene: 452, 345, 420, 450, 280 a 340 cm
- odhadované stáří: 250 let
- ošetření stromů: 2010

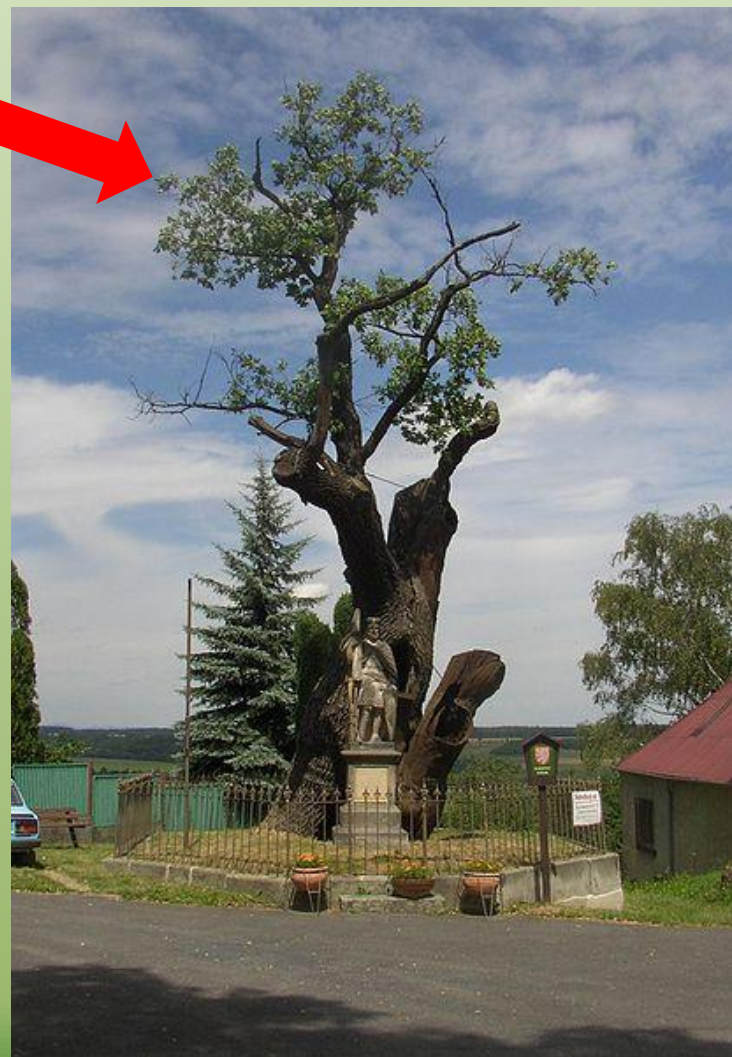
PAMÁTNÝ STROM

Tyto tři lipy
byly zasazeny v roce 1918
na počest vzniku
ČESKOSLOVENSKÉ
REPUBLIKY.
Čtvrtá lípa byla zasazena
později.
Lipy zasadili občané obce
HRACHOVIŠTĚ.
Obec zanikla v roce 1962

- *Za strom s největším měřitelným obvodem kmene ve výšce 130 cm nad zemí lze u nás považovat Vejdovu lípu u Pastvin s obvodem kmene 12,25 m.*
- *Výška 58 m byla naměřena u jednoho smrku ze skupiny památných stromů “Smrky u Kamenického potoka”, na okrese Praha východ – strom již padl.*

- *Za nejstarší památné stromy, i když věk lze u nich jen nepřesně odhadovat, jsou pokládány:*
 - *Klokočovská (Karlova) lípa v Klokočově na území chráněné krajinné oblasti Železné hory*
 - *Svatováclavský dub ve Stochově u Kladna*
 - *Žižkův dub v Náměšti nad Oslavou*
 - *lípa v Bzenci*
 - *Körnerův dub v Karlových Varech Dalovicích*
 - *Oldřichův dub v Peruci*
 - *Lukasova lípa v Telecí*
 - *Sudslavická lípa u Vimperka*
 - *Husova lípa ve Chlístově*
 - *Krompašské tisy*
 - *Pernštejnský tis*
 - *Vejdova lípa u Pastvin*
 - *Uhřínovský tis*
 - *a řada dalších*
 - *jejich věk se pohybuje řádově **od 500 do 800 let***

- **Zvláště chráněné rostliny a živočichové** - jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné.
- Seznam a stupeň ohrožení stanovuje **Ministerstvo životního prostředí** [vyhláškou č. 395/1992 Sb.](#) - v roce 2006 novelizována pod [č. 175/2006 Sb.](#)

- **Živočichové – příklady:**
- Podle stupně jejich ohrožení se člení na:
 - **kriticky ohrožené** ([kudlanka nábožná](#), [hnědásek osikový](#), mihule potoční, zmije obecná, mandelík hajní, tetřev hlušec, kočka divoká...)
 - **silně ohrožené** ([modrásek bahenní](#), mlok skvrnitý, rosnička zelená, ještěrka obecná, slepýš křehký, ledňáček říční, vydra, rys...)
 - **ohrožené** ([otakárek fenýklový](#), ropucha obecná, užovka obojková, čáp bílý, výr velký, veverka obecná...)

Zařazení některých druhů do těchto kategorií je v některých případech poněkud zvláštní.

- **Rostliny – příklady:**
- Podle stupně jejich ohrožení se člení na:
 - **kriticky ohrožené** (bledule letní, divizna ozdobná, jeřáb krkonošský, [jazýček jadranský](#), koniklec jarní)
 - **silně ohrožené** (bříza zakrslá, chrpa horská, kapradina skalní, kosatec pestrý, leknín bělostný)
 - **ohrožené** (bledule jarní, hlaváček jarní, kýchavice bílá, prstnatec májový, upolín evropský)

- **Zvláště chráněné nerosty:**
- Druhy nerostů, které jsou **vzácné nebo vědecky či kulturně hodnotné**, lze vyhlásit za zvláště chráněné.
- Zvláště chráněné nerosty **není dovoleno** na místě jejich přirozeného výskytu **poškozovat či sbírat bez povolení orgánu ochrany přírody**.
- Seznam zvláště chráněných nerostů MŽP dosud nevydalo.

- **Zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů vyhlašuje orgán ochrany přírody v dohodě s Ministerstvem zemědělství a po projednání s ústředními orgány státní správy dotčenými podle zvláštních předpisů.**

- **Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody nebo v zájmu ochrany přírody, povoluje orgán ochrany přírody.**
- **O jaké případy se např. jedná:**
 - v zájmu ochrany volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť (např. přemnožení něčeho chráněného)
 - v zájmu prevence závažných škod na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu
 - v zájmu veřejného zdraví nebo veřejné bezpečnosti
 - pro účely výzkumu a vzdělávání

Část šestá – NĚKTERÁ OMEZENÍ
VLASTNICKÝCH PRÁV,
FINANČNÍ PŘÍSPĚVKY PŘI OCHRANĚ
PŘÍRODY, PŘÍSTUP DO KRAJINY, ÚČAST
VEŘEJNOSTI A PRÁVO NA INFORMACE
V OCHRANĚ PŘÍRODY

- **Ochrana přírody a krajiny je veřejným zájmem. Každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona.**
- **Pokud vlastníku zemědělské půdy, lesního pozemku, rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá, vznikne nebo trvá v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté tohoto zákona, má nárok na její finanční náhradu!!!**

- **Ministerstvo životního prostředí společně s Ministerstvem zemědělství stanoví prováděcím právním předpisem podmínky poskytování finanční náhrady.**
- **Jsou to vyhlášky:**
 - [Vyhláška č. 432/2005 Sb.](#), kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady **za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření**, vzor a náležitosti uplatnění nároku.
 - [Vyhláška č. 335/2006 Sb.](#), kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady **za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření**, vzor a náležitosti uplatnění nároku.

Tabulka 2 Přehled žádostí a přiznaných náhrad vzniklých v důsledku omezení zemědělského nebo lesního hospodaření v ČR k 15. 7. 2011

Sestavila L. Tomášková (zdroj AOPK ČR, správy NP)

Rok	Žádáno (mil. Kč)				Vyplaceno (mil. Kč)			
	ZPF ¹	Rybníky	PUPFL ²	Celkem	ZPF	Rybníky	PUPFL	Celkem
2004	1,7	4,6	120,7	127,0	1,67	0,8	9,07	11,6
2005	4,7	7,1	216,8	228,6	3,80	1,3	2,99	8,0
2006	4,1	5,3	28,0	37,4	0,36	5,1	11,00	16,4
2007	0,8	2,5	36,8	40,1	0,38	2,4	17,90	20,7
2008	1,0	5,4	69,4	75,8	0,5	5,3	34,0	39,8
2009	2,3	1,7	104,1	108,1	0,85	0,4	44,0	45,2**
2010*	106,6	6,5	81,8	194,9	0,5	0,0	1,9	2,4**
Celkem	121,2	33,1	657,6	811,9	8,1	15,2	120,9	144,2

* Rok 2010 zahrnuje data bez NP a CHKO Šumava.

**

Posuzování a vyplácení žádostí za rok 2009 a 2010 ještě není ukončeno, uvedena je tedy jen dílčí částka.

¹ Zemědělský půdní fond

² Pozemky určené k doplnění funkcí lesa

- **Vyvlastnit nemovitost či práva k ní za účelem ochrany přírody a krajiny** lze podle pravidel stanovených zvláštními předpisy:
 - [**z. č. 183/2006 Sb.**](#), o územním plánování a stavebním řádu (**stavební zákon**)
 - [**z. č. 184/2006 Sb.**](#) o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (**zákon o vyvlastnění**)

- **Předkupní právo státu a financování výkupu pozemků** - vlastníci **nezastavěných pozemků ležících mimo sídelní útvary** na území NP, NPR, NPP a vlastníci **pozemků souvisejících s jeskyněmi** jsou povinni v případě jejich **zamýšleného prodeje přednostně nabídnout tyto pozemky ke koupi orgánu ochrany přírody.**
- **Jeskyně nejsou součástí pozemku a nejsou předmětem vlastnictví.**
- **K zajištění výkupu** takových pozemků do vlastnictví státu lze poskytnout **příspěvek ze Státního fondu životního prostředí ČR.**
- Pokud ten **do 60 dnů** nezareaguje, může je vlastník prodat.

- Organizační složka státu může **přenechat pozemek sloužící k zajištění cílů ochrany přírody a krajiny** do dlouhodobého užívání **právníké osobě**, která se **nezabývá podnikáním** a jejímž hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny.
- *Např. **Velkojaroměřský pozemkový spolek (VPS)**, který pečuje o z biologického pohledu cenné lokality v oblasti východních Čech, ale i v části středních a severních Čech, Západním Slovensku a střední a jižní Moravě.*
- ***Je to největší pozemkový spolek v České republice** - v současné době v úzké spolupráci s vlastníky či uživateli pozemků pečuje o více jak 120 přírodovědně hodnotných lokalit které se nalézají na ploše přes 350 ha.*
- *Video z jedné z akcí VPS [zde](#)*

- **Vstup na pozemky** – pracovníci státní ochrany přírody mohou **v rámci své profesní činnosti vstupovat na cizí pozemky** a provádět tam **nezbytná zjišťování**. (Výjimka jsou pozemky pro obranu státu – tam se vstup řídí dle:
 - **z. č. 222/1999 Sb.**, o zajišťování obrany ČR
 - **z. č. 148/1998 Sb.**, o ochraně utajovaných skutečností
- **Musí šetřit pozemky a práva vlastníka.**
- **Za případné jimi způsobené škody odpovídá stát.**

- **Přístup do krajiny**
- **Veřejně přístupné účelové komunikace, stezky a pěšiny** mimo zastavěné území **není dovoleno zřizovat nebo rušit** bez souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody.
- Každý má **právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby**, pokud tím **nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv.**
- Toto se **nevztahuje** na:
 - zastavěné či stavební pozemky, dvory
 - zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky k faremním chovům zvířat
 - orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny **pokud může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka**

- Při oplocování či ohrazování pozemků, které nejsou vyloučeny z **práva volného průchodu**, musí vlastník či nájemce zajistit technickými nebo jinými opatřeními možnost jejich volného průchodu na vhodném místě pozemku.
- Omezení vstupu z důvodu ochrany přírody - hrozí-li poškozování území v NP, NPR, NPP a v I. zóně CHKO nebo poškozování jeskyně, zejména nadměrnou návštěvností, může orgán ochrany přírody po projednání s dotčenými obcemi omezit nebo zakázat **přístup** veřejnosti do těchto území.
- Zákaz či omezení vstupu musí být řádně vyznačeny na všech přístupových cestách a vhodným způsobem i na jiných místech v terénu.

- **Povinnosti investorů** - ten, kdo v rámci výstavby nebo jiného užívání krajiny do ní zamýšlí uskutečnit **závažné zásahy**, je povinen předem **zajistit na svůj náklad** provedení přírodovědného **průzkumu dotčených pozemků** a písemné **hodnocení vlivu zamýšleného zásahu** na rostliny a živočichy.

- Ochrana přírody podle tohoto zákona **se uskutečňuje za přímé účasti občanů, prostřednictvím jejich občanských sdružení** apod.
- **Občanské sdružení je oprávněno** při splnění podmínek přesně definovaných zákonem **účastnit se správního řízení.**

- **Obce se prostřednictvím svých orgánů (rada, zastupitelstvo, výbory, komise) zapojují do ochrany přírody a krajiny ve svých územních obvodech.**
- **Vyjadřují se zejména k vyhlášení a rušení zvláště chráněných území, památných stromů a jejich ochranných pásem.**
- **Orgány státní ochrany přírody jsou povinny spolupracovat s obcemi, předkládat jim požadované podklady a informace, poskytovat potřebná vysvětlení k zásahům do přírody i způsobům její ochrany.**

- Orgány ochrany přírody jsou:
 - a) obecní úřady
 - b) pověřené obecní úřady
 - c) obecní úřady obcí s rozšířenou působností
 - d) krajské úřady
 - e) [správy národních parků a chráněných krajinných oblastí](#)
 - f) [Česká inspekce životního prostředí](#)
 - g) [Ministerstvo životního prostředí](#)
 - h) újezdní úřady, Ministerstvo obrany – pro území [tzv. vojenských újezdů](#)

Otázky

- I. část – snímky 1-30

- Co je podle zákona třeba udělat při nálezu zraněného živočicha?
- Co je to ÚSES?
- Co tvoří soustavu NATURA 2000 v ČR?
- Co všechno může být v přírodě zvláště chráněno?
- Čím může být nejčastěji narušen tzv. krajinný ráz?
- Jaký význam mají biokoridory?
- Kdy není třeba povolení ke kácení dřevin mimo les?
- Jaká práva garantovaná Listinou základních práv a svobod mohou být v zájmu ochrany přírody omezena?
- Lze v přírodě záměrně šířit geograficky nepůvodního živočicha?
- Na pozemku uprostřed města rostou stromy, kdy má povinnost o ně pečovat?
- Náhradní výsadby – objasněte.
- Objasni pojem NATURA 2000.
- Tři nejstarší přírodní rezervace v českých zemích.
- Uveďte 5 příkladů významných krajinných prvků.
- Uveďte číslo a název hlavního právního předpisu, kterým se řídí ochrana přírody v ČR.
- V jaké situaci neplatí požadavek obecné ochrany všech rostlin a živočichů?
- Vysvětlete pojem biocentrum.
- Zkratka CITES – vysvětli.

Otázky

- II. část – snímky 31-58

- Co může být prohlášeno významným stromem?
- Jak se člení území NP?
- Jak se stát může zachovat k vlastníkovu lesa, jemuž v souvislosti s ochranou přírody vznikne omezení?
- Jak zjistíme, že druh rostliny či živočicha je zvláště chráněn?
- Jakou celkovou rozlohu (v %) mají v ČR zvláště chráněná území?
- Jakým způsobem je v ČR vyhlašován národní park?
- Kolik je v ČR chráněných krajinných oblastí.
- Kolik maloplošných zvláště chráněných území je v ČR?
- Které typy velkoplošných zvláště chráněných území existují v ČR?
- Uveďte typy maloplošných zvláště chráněných území v ČR?
- Vyjmenujte 3 chráněné krajinné oblasti.
- Vyjmenujte NP současně existující v ČR.
- Za jakých podmínek může být dána výjimka ze zvláštní ochrany živočicha nebo rostliny?
- Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů jsou rozděleny do tří kategorií ochrany – uveďte je.
- Kdo má předkupní právo na nezastavěný pozemek v národním parku?
- Komu může být státem dán do dlouhodobého užívání pozemek sloužící k ochraně přírody?

Zdroje

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Ochrana_p%C5%99%C3%ADrody_v_%C4%8Cesku
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kon_o_ochran%C4%B_p%C5%99%C3%ADrody_a_krajiny
- [http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/\\$file/zakon%20114-1992_uplne%20zneni%20\(2.1.2011\).pdf](http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/$file/zakon%20114-1992_uplne%20zneni%20(2.1.2011).pdf)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Boub%C3%ADnsk%C3%BD_prales
- [http://cs.wikipedia.org/wiki/Hojn%C3%A1_voda_\(n%C3%A1rodn%C3%AD_p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_pam%C3%A1tka\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Hojn%C3%A1_voda_(n%C3%A1rodn%C3%AD_p%C5%99%C3%ADrodn%C3%AD_pam%C3%A1tka))
- http://gis.kr-kralovehradecky.cz/assets/GIS/projekty/ziv-prostredi/Plan_USES_KHK.pdf
- http://mapy.mudk.cz/tms/mudk_zp/index.php?client_type=map_resize&strange_opener=0&Project=TMS_MUDK_ZP&client_lang=cz_win&interfac_e=tmv&Theme=clear_sel
- <http://www.nature.cz/natura2000-design3/hp.php>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Zvonek_%C4%8Desk%C3%BD
- <http://www.naturabohemica.cz/pedicularis-sudetica/>
- <http://ekolist.cz/cz2/fotobanka/rostliny-2/kvetiny>
- <http://www.biolib.cz/cz/taxonimage/id117754/?taxonid=16033>
- <http://www.biolib.cz/cz/taxonimage/id85307/>
- <http://www.jynx-t.net/ptaci/cap-cerny-20-27918336-0.html>
- <http://www.fotoaparar.cz/index.php?r=25&rp=690913&gal=photo>
- <http://www.zdarskevrchy.cz/priroda-a-ekologie/2614-chastal-polni-ze-arskych-vrch-nezmizel>
- <http://www.vivo.sk/photo/143486/Tetrivek-obecný>
- <http://www.fotoaparar.cz/index.php?r=25&gal=photo&rp=423600>
- <http://www.fotoaparar.cz/index.php?r=25&rp=717624&gal=photo>
- http://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy
- <http://topnews.ae/content/21752-doha-host-cites-meet-threatened-species>
- <http://www.zvirevnouzi.cz/>
- <http://www.hotel-restaurant.cz/hotely/cr/kralovehradecky-kraj/pec-pod-snezkou/hotel-hotel-horizont-3499/fotogalerie/>
- <http://www.pohorikrkonose.wz.cz/krap.htm>
- http://sas.srs-vodnany.cz/srs/vos3_11/vican/index.html
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1n%C4%Bn%C3%A1_krajinn%C3%A1_oblast
- http://gis.kr-kralovehradecky.cz/assets/GIS/projekty/ziv-prostredi/priloha_1.pdf
- <http://www.ekoricany.org/priroda.php>
- <http://old.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=81>
- <http://www.vhsb.cz/clanky/pamatne-stromy-na-hrachovistich.xhtml>

Zdroje

- <http://zsvotice.webnode.cz/pp-roudny/>
- <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/zivotni-prostredi-a-zemedelstvi/ochrana-prirody-a-krajiny/podrobne-informace/>
- <http://www.mudk.cz/cz/mesto/zivotni-prostredi/pamatne-stromy/>
- http://www.ecmost.cz/priroda.php?page=stromy_evidence
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Stochov_CZ_St_Wenceslas_Oak_0023.jpg
- http://vitejenazemi.cenia.cz/archiv/krajina_cs/vyhlaska_395_1992_sb.pdf
- <http://www.youtube.com/watch?v=ygT4GnPs3Ew&feature=related>
- <http://www.youtube.com/watch?v=908LbC8pFWY>
- http://www.youtube.com/watch?v=M4Gi8Z4_nrM
- <http://www.youtube.com/watch?v=jTc-JhiSgnE>
- <http://www.youtube.com/watch?v=1i4s-G7Sqxs>
- <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Pravo-v-ochrane-prirody/soucasny-stav-vyplaceni-ujmy-za-ztizeni-hospodareni.html>
- <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>
- <http://www.stream.cz/uservideo/547986-tabor-olesenka>
- http://www.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/aopkcr/aopk-cr!/ut/p/c5/vZLNboJAFIWfxQcwcxIAYAkMIL-KgilbQweL4g8gLeA8fU266Mp2Y71neZLz5UsuStE9I6w7FNnHobpkJ5SgdLKdeaEimqIAVsSLYLsxr2qxjkEGtEYJCNTleattdmSLEnoWeAa0ktr7xMB-LGOfoF5gHlelxYMPwJbl5raMYQCqCszNFRrAmZHR_et9Deaxf_Rc989PDgV0Aal0mMbDkVPtPmdxb-ONYN_ZM2IwYGtr3DoWBPO0I7pJT6V5aC0OFVv959fJ7QfSOX3xCCLlmlCGfG848aef7D0xj7mVva5nyf42I4tpeN7SnNGcQ92M6c7-TQQTq2B020pJkFeaCIWLrkXmIPzylrxtiyoBHorRReTYbnfKwHGjVhnFJpEX8xZVDbueLxrXUZkNcFiV2UomFbnHarPXW28Bz8R1NEXvv6pPg!!/dl3/d3/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/
- https://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/17/5218-sfzp_letak_5_8_2009.pdf